

A TISZA

A magyar cipőmárka története 1968-1995.

Pályázati beszámoló

A támogatott tevékenység megvalósítása, szakmai vonatkozásai, tapasztalatai

A nyugat küszöbén, avagy cipők világszínvonalon. Ezzel a címmel nyílt meg 2025. augusztus 22-én, 17 órakor a Martfői Hely- és Ipartörténeti Gyűjtemény pályázati támogatásból létrehozott időszak kiállítás a Martfű Városi Művelődési Központ és Könyvtár galériáján.

A kiállítás két fő témát jár körül. Hogyan válhatott egy kapitalista múltú martfői cégből állami fejlesztésekkel, egy nyugati márkának köszönhetően a szocialista Magyarország legnagyobb cipőgyára az 1980-as évekre ill. a Tisza Cipő szerepe a divatra, a Tisza sportcipő mint a fiatalok lázadásának egyik jelképe, a Tisza Cipő mint kényszerű választás, a Tisza marketingtevékenysége. A tablók között külön blokkot képez a cipőtervezők munkája, ami nagyban hozzájárult a cipőgyár sikeréhez.

A téma aktualitása: 2025-ben 75 éve államosították a martfői cipőgyárat, ekkor vette fel a Tisza Cipőgyár Nemzeti Vállalat nevet, ekkor ünnepli Martfű 75 éves létét önálló településként (korábban tanyaközpontként a szomszédos településhez tartozott, a cipőgyár emelte a kisközségek sorába), 50 éves létét nagyközséggé. 2025-ben ünnepli 80 éves fennállását a martfői cipőipari középiskola, mely sokáig az ország egyetlen cipőipari technikumaként működött.

Állandó kiállításunkban Martfű és a gyár fejlődésének legfőbb állomásait, párhuzamait állítottuk előtérbe. Egyetlen kérdésre keresve a választ: Hogyan lett egy tanyaközpontból az 1970-es évek közepére a térség a legkorszerűbb városa?

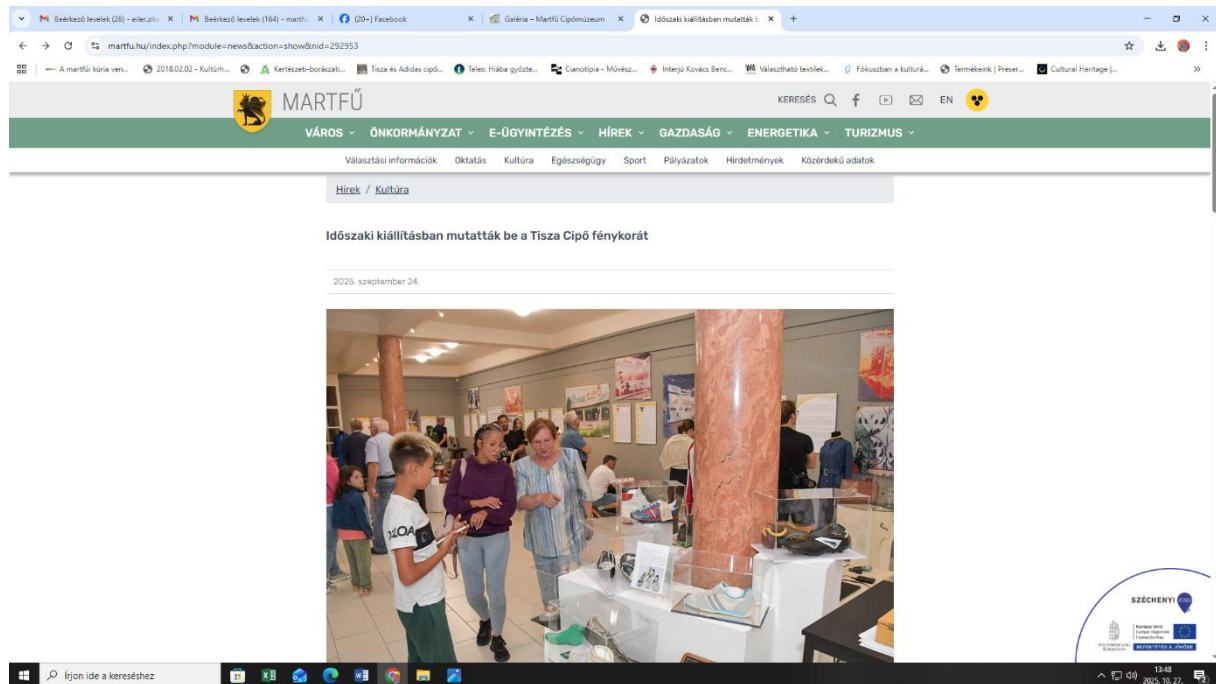
Időszaki kiállításunk ennek a folyamatnak egy fontos részét elemzi ki, de feldolgozásához nem szükséges az állandó kiállítás ismerete.

Augusztus 22-én, a Martfői Ünnepi Napok keretében nyitottuk meg a pályázati támogatás segítségével létrehozott időszak kiállításunkat. A megnyitó a Kengyel Éva által írt, A Cipőkirály birodalma című mesével kezdődött, melyet Székácsné

Tálas Gabriella tolmácsolásában hallhattunk. Sajat „igazmesénk” a kezdetekről mesél. Eiler Zita, a Gyűjtemény muzeológusa, a kiállítás kurátora és szakmai összeállítója a célokat összegezte. A kiállítást Rágyanszky István alpolgármester, a Bat’a Emlékbizottság elnöke nyitotta meg, aki beszélt a cipőgyár felépüléséről és nemzetközi kapcsolatairól, majd a márka létrehozásának körülményeiről.

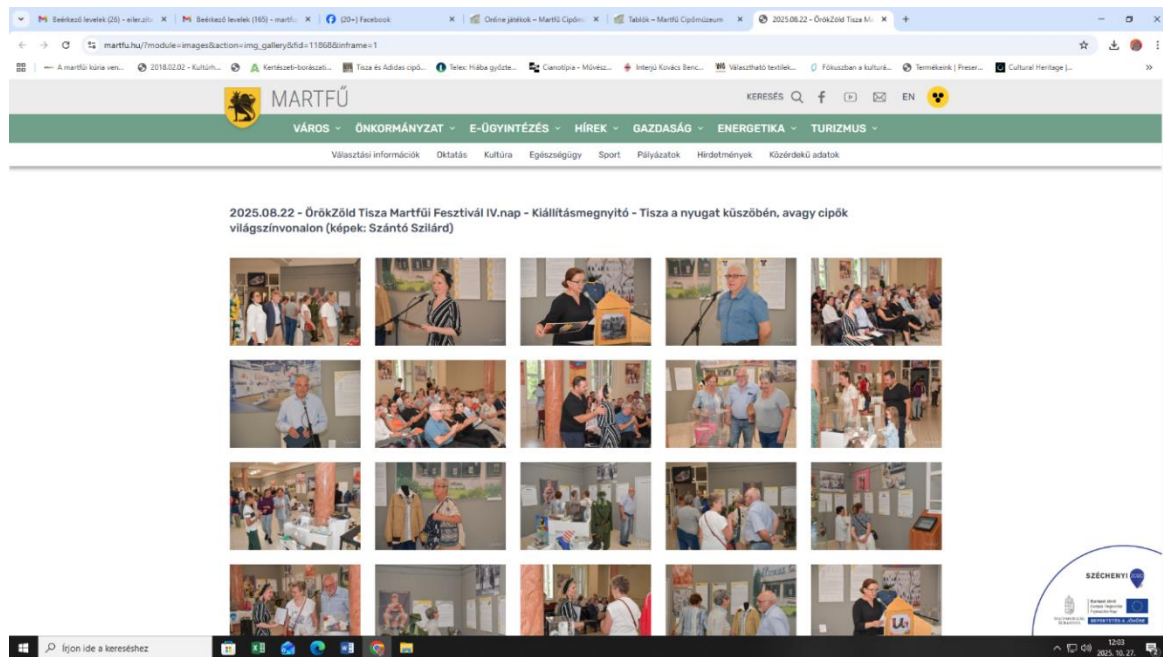
A megnyitóról készült összefoglaló:

<https://www.martfu.hu/index.php?module=news&action=show&nid=292953>

Képgaléria linkje:

https://www.martfu.hu/index.php?module=images&action=img_gallery&fid=11868&inframe=1

A kiállításban szövegablók, cipők és fényképek segítségével történik a téma ismertetése.

A tárlatban szereplő cipők egy-egy funkciót jelképeznek, mint katonai, munkavédelmi cipők, sportcipők több sportág számára, utcai- és babacipők stb. A bemutatásukhoz átlátszó „cipősdobozokat használtunk” (ezeket önerőből, múzeumi költségvetésből vásároltuk). A kor megidézéséhez korabeli tipikus öltözeteket is elhelyeztünk a kiállításban. A kismamacipők mellé otthonka, a katonai surranó mellé 65M katonai egyenruha (Magyar Néphadsereg) és katonai melegítő, a népies faragást idéző szandál mellé hímezett blúz és szoknya az 1970-es évek elejéről, az utcai cipőkhöz Trapper farmernadrág és -ruha került. A Tisza sportcipők mellé a szintén magyar gyártású Senior melegítőbe öltöztetük a próbababát. A céget reklámozó ajándéktárgyak, matricák, és az ipari vásárokon elnyert díjakat egy vitrinben lehetett tanulmányozni.

A kiállítás képi anyagához a Gyűjtemény fotótárában található illetve a Fortepanon fellelhető anyagból készítettünk nagyméretű fényképnagyításokat a Tisza Cipő mintaboltról, ipari vásárokról, reklámplakátokról. A szövegablók időrendi sorrendben követik az eseményeket, miközben bemutatják a logók változását és sokféleségét. Pár gondolattal a Bat'a cégről is beszélünk, hiszen ők már az 1920-as években felismerték a márkázás, reklám jelentőségét. A politikai, gazdasági és a cipőgyári események párhuzamosan haladnak, jól kirajzolódnak az 1968 körüli évek gyors változásai. A gazdasági irányítás lazulására szinte azonnal reagált a Tisza Cipőgyár és válaszolva divat új irányára, sportcipőfejlesztésbe kezdett. Ekkor talált rá a gyárra az Adidas is, akivel több mint 20 éves szoros

együttműködés indult. Az 1970-es 80-as évek a cipőgyár fénykorának számítanak, itt több statisztika megjelenik a bel- és külkereskedelemről, nyomon követhetjük a cipőgyár marketingstratégiájának fejlődését. A logó négy legfontosabb elemének kialakulása és a reklámokban való felhasználása jól dokumentált a helyi gyári újságban, de az ország számos lapjában is.

Külön tematikus tablókön jelenik meg a cipőtervezés-gyártás menete, lépései, illetve a Tisza történetének legnagyobb kiállítása 1981-ben. Önerőből, fényképről rekonstruáltuk az 1981-es kiállítás két cipőbemutató asztalát, ezek is szerepeltek a kiállításon, illetve egy talp alakú padot is kihelyeztünk a cipőkatalógusok tanulmányozásához.

A rendszerváltás nehézségei bemutatásra kerülnek az utolsó tablókön, de a megoldásukra hozott számtalan intézkedés közül csak a márkatörténet szempontjából relevánsakat emeljük ki.

A kutatáshoz nagyon jó alapot jelentettek a Tisza Cipő Lap számai, ezeket jól kiegészítették a Világgazdaság, Népszava, Népszabadság stb cikkei.

A Martfúji Hely- és Ipartörténeti Gyűjtemény ipartörténeti dokumentumai közül számos statisztika, összefoglaló, munkaterv, távlati- és fejlesztési terv állt rendelkezésre a kiállítás témájának alátámasztásához. A szolnoki levéltár is segítséget nyújtott kutatásunkhoz.

A cipőtervezés kapcsán interjúk készültek négy tervezővel, akik hosszú évekig dolgoztak az új modelleken. Eredeti illetve utólag készült cipőmodellekkel is izgalmasabbá tették a kiállítást. A kereskedelemről, cipőkiállításokról és börzékről a volt vezérigazgató, előtte értékesítési főosztályvezető beszélt. Ő több dokumentumot is átadott a Gyűjtemény számára, amelyek segítségével pontosan tudtuk ábrázolni a kiállításban bemutatott időszak gyártási, foglalkoztatási statisztikáit.

A kiállítás mellé online tartalom készült a kiállítás saját honlapjára, melynek elérhetősége: <https://martfucipomuzeum.hu/>

The screenshot shows the homepage of the Martfői Cipőmúzeum website. The browser tabs at the top include 'Beérkezett levelek (26) - elérz...', 'Beérkezett levelek (163) - martf...', 'Facebook', and 'Martfői Cipőmúzeum - A nyugi...'. The website's navigation bar has links for 'KEZDŐLAP', 'RÓLUNK', 'INFORMÁCIÓK', 'KIÁLLÍTÁS', 'ONLINE JÁTÉKOK', and 'PROJEKTEK'. The main heading is 'A TISZA - A magyar cipőmárka története 1968-1995', followed by the subtitle 'Országos hírnév, marketing és hatása a divatra'. Below this, the 'Pályázati kategória: 209106/17' is listed. The text describes the competition's goal: to present the history of the Tisza shoe brand from its beginnings to the present, highlighting its role in the national reputation, marketing, and fashion. It mentions that the competition is organized by the National Cultural Foundation (Nemzeti Kulturális Alap) and that the winning entries will be exhibited in the Martfői Városi Múvelődési Központ and Library gallery. The competition is open from August 22, 2025, to September 13, 2025. There are three buttons: 'TABLÓK >', 'GALÉRIA >', and 'ONLINE JÁTÉKOK >'. The footer features the logo of the Nemzeti Kulturális Alap.

Kezdőlapra a kiállítás céljának ismertetése és a pályázati támogatás tényének feltüntetése.

Rólunk menüpont alatt a Gyűjteményünk bemutatkozása, átirányítással a Múvelődési Központ honlapjának Múzeum oldalára.

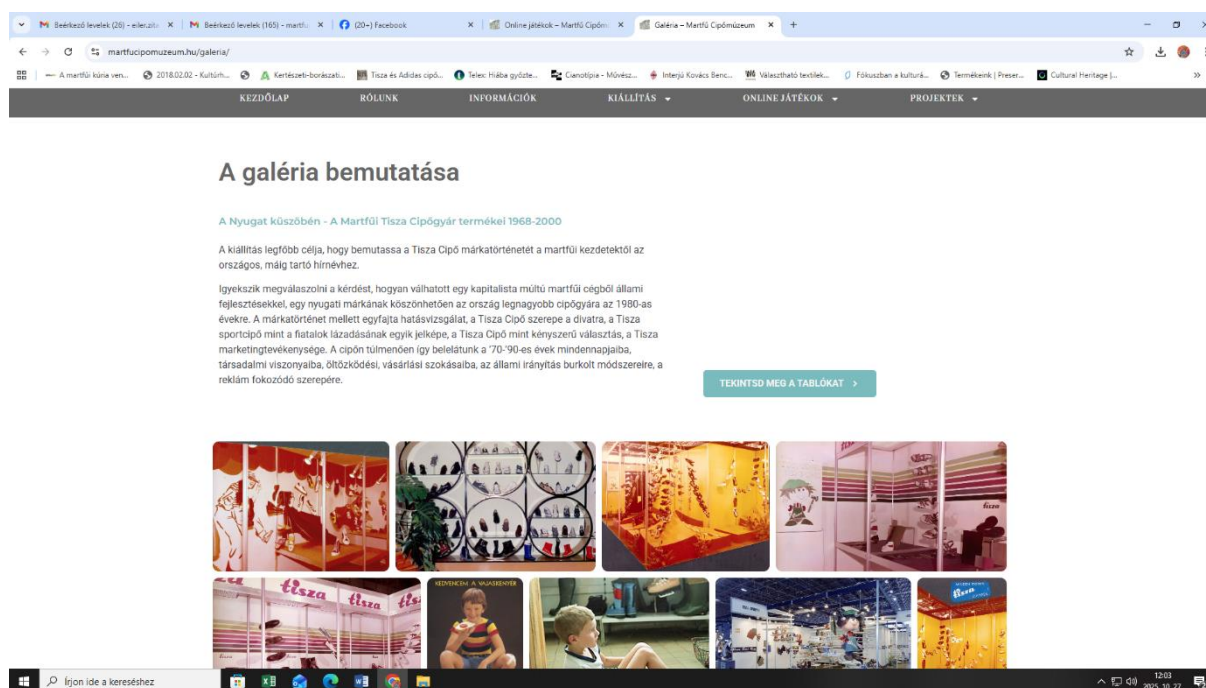
<https://martfucipomuzeum.hu/tablok/>

A link alatt a kiállítás minden szövegtablójának tartalmi szinopszisa olvasható **magyar és angol nyelven**. A Köszönet tabló a kapcsolódó kutatókat, interjúalanyainkat és segítőinket sorolja fel.

The screenshot shows the 'ÚJ GAZDASÁGI MECHANIZMUS - 1968' exhibition page. The page is divided into two columns: Hungarian text on the left and English text on the right. The Hungarian text describes the introduction of a new economic mechanism in 1968, which aimed to increase production and investment while reducing the role of central planning. It mentions the development of new products like rain boots, car shoes, and football shoes, and the role of the Tisza shoe brand in this process. The English text provides a similar overview, highlighting the role of the Tisza shoe brand and the impact of the new economic mechanism on the shoe industry. The page also includes a section for 'MÁRKAÉPÍTÉS' (Branding) and 'BRANDING'.

<https://martfucipomuzeum.hu/galeria/>

A link alatt a kiállításban szereplő összes képi anyag tanulmányozható képaláírással illetve a szükséges hivatkozással (Fortepan).

<https://martfucipomuzeum.hu/digitalis-ismeretadas/> - link pedig átirányít minket a digitális cipőkatalógushoz és a korábbi pályázatunk során létrehozott ismeretátadási tartalmainkhoz.

<https://martfucipomuzeum.hu/online-jatekok/> - link alá kerültek digitális játékaink, melyek célja a különleges martfői örökségre felhívni a figyelmet. Sajnos a komolyabb játékok fejlesztésének költségei túllépnek a pályázati támogatás illetve a múzeumi költségvetés keretein, de programozásban jártas segítőinkkel már dolgozunk egy Tisza Cipő témájú keresős-gyűjtögetés játékon.

Mára ez elvárás a látogatók részéről, számos országos múzeum kínál ilyeneket, komolyabb támogatások felhasználásával.

Mi kisebb játékokat és ismertetőket ajánlunk a honlap látogatóinak, többféle, differenciált nehézségű feladatot lehet kipróbálni. Egyszerűbb, előzetes tudást nem igényel a szókereső, kicsit bonyolultabb a sport és cipő párosítása illetve funkció szerinti csoportosítás.

A 'cipő részei' alapvető ismereteket ad át egy cipő példáján.

A kvíz a kiállítás anyagának ismeretében megoldható, a Tisza Cipő logója, árusítása, ismertsége köré íródtak a kérdések.

Rossz válasz esetén tájékoztatást kap a játékos, nem haladhat tovább a javításig, így nem rögzülhet a helytelen információ.

Beérkezett levelek (25) - e-levelek... X Beérkezett levelek (165) - martf... X (20+) Facebook X Online játékok - Martfői Cipő... X Cipő részei - Martfői Cipő... X

martfocipomuzeum.hu/cipo-reszei/

KEZDŐLAP RÖLUNK INFORMÁCIÓK KIÁLLÍTÁS ONLINE JÁTÉKOK PROJEKTEK

A Tisza cipő részei

Talp

A Tisza Cipőgyárban legnagyobb arányban gumi vagy műanyag talpu cipőket gyártottak, emellett volt bőr, sőt fa talpu lábbeli is. A gumi és műanyag talpakat a gyártelepen működő gumigyárban állították elő. A talpfelépítésnek többféle módját is alkalmazták: szögelt, varrott, ragasztott, fröccsöntött és vulkanizált illetve ennek kombinációt. Ezt a feladatot az aljakörön illetve a gumigyárban végezték.

Írjon ide a kereséshez

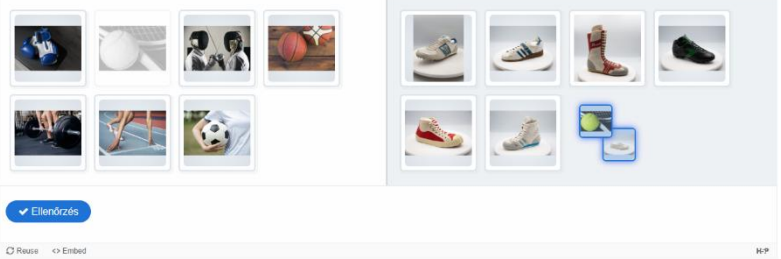
Beérkezett levelek (25) - e-levelek... X Beérkezett levelek (165) - martf... X (20+) Facebook X Online játékok - Martfői Cipő... X Cipő - Sportág párosító - Martfői Cipő... X

martfocipomuzeum.hu/cipo-sportag-parosito/

KEZDŐLAP RÖLUNK INFORMÁCIÓK KIÁLLÍTÁS ONLINE JÁTÉKOK PROJEKTEK

Cipő - Sportág párosító

Húzd a képeket balról, a jobb oldalra lévőkhöz, hogy megfelelő párokat alkoss!

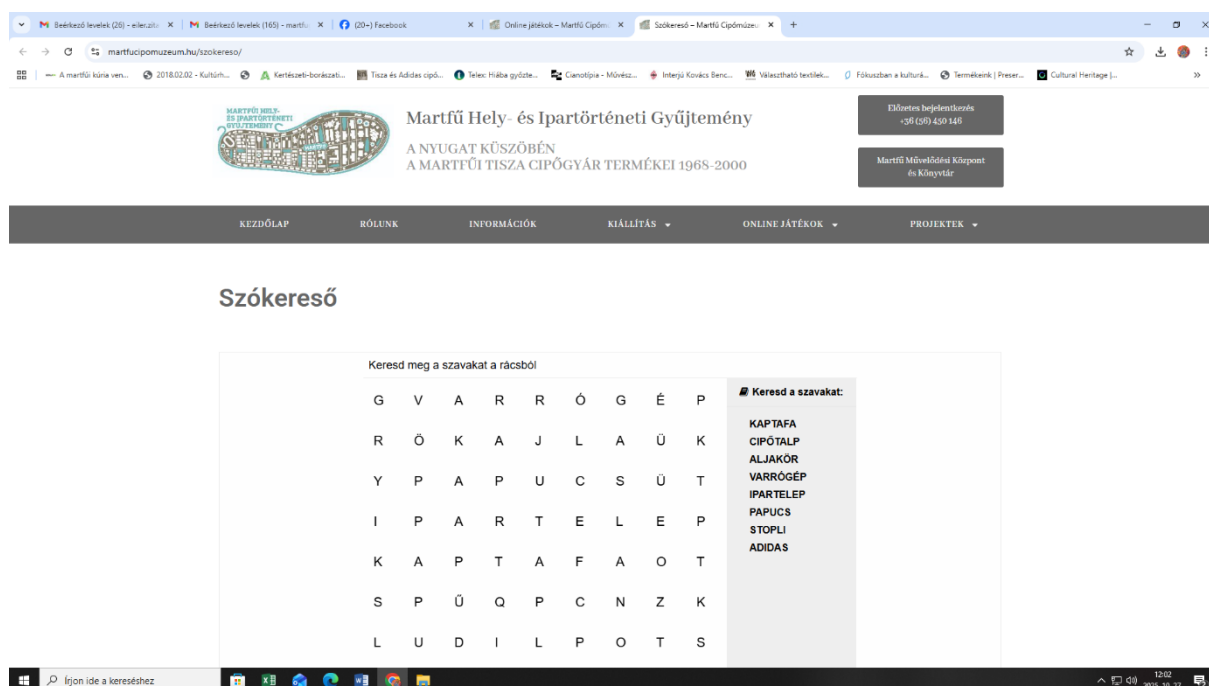
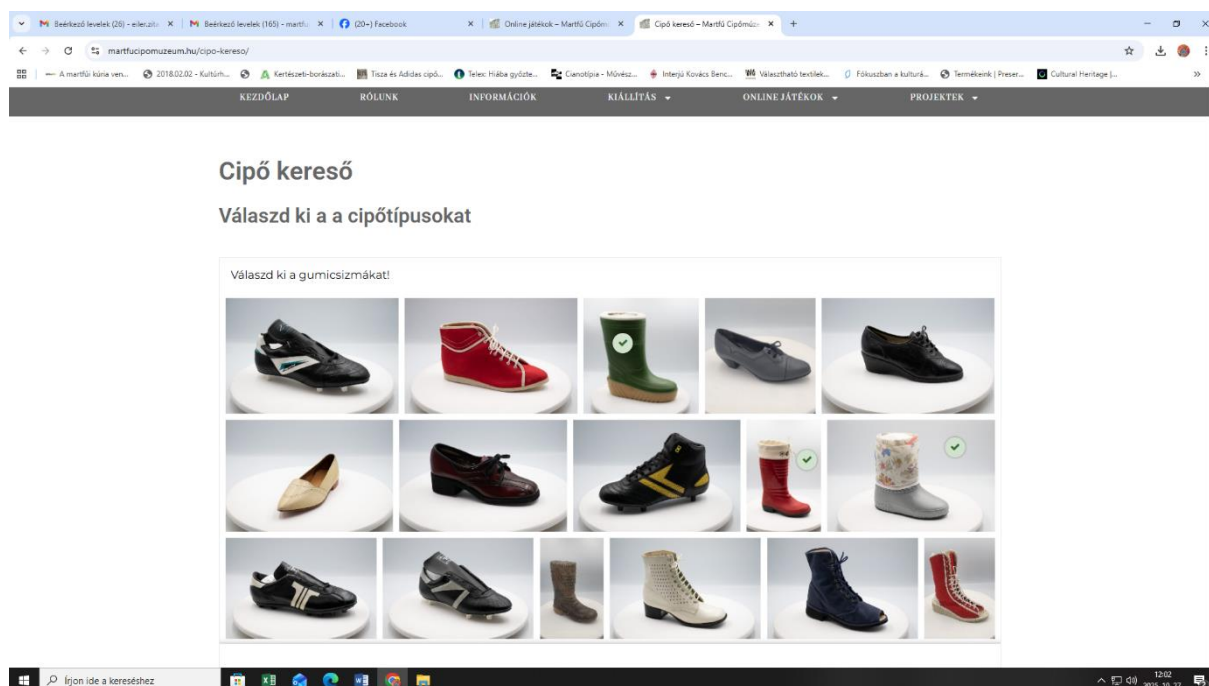

Ellenőrzés

Reuse Embed

Elérhetőségeink Nyitvatartás Társoldalak

Írjon ide a kereséshez

A digitális tartalmak bővítik, kiegészítik, megerősítik az átadásra, tanulmányozásra váró ismeretanyagot.

A 2025/26-ös tanévben múzeumpedagógiai órát ajánlunk ki az új tartalmak feldolgozására. Célunk, hogy egyrészt minden martfői középiskolás megismerkedjen vele, hiszen a cipőgyárhoz kötődik iskolájuk történelme. Másrészt fontos célközönséget jelentenek az általános iskolás tanulók, akiket honismereti, történelem, osztályfőnöki illetve médiaismeret és rajz órák keretében várunk a foglalkozásunkra 1-8. osztályig. NAT műveltségi területek

közül: Ember és Társadalom, Földünk és Környezetünk, Életvitel és gyakorlat, NAT fejlesztési területek közül pedig mindegyiket érintjük. Pozitívan értékelik a pedagógusok is fejlesztésünket, melynek segítségével még komplexebb, még változatosabb múzeumpedagógiai órákkal tudunk készülni.

A gyártörténet Martfűn szorosan összefügg a történelem nagy eseményeivel, párhuzamba állítható országos, de akár nemzetközi folyamatokkal is. Ennek tanulmányozása segíthet az összefüggések felismerésében, a tettek és következményeik láttatásában és ezek lecsapódásában a mikro- vagy épp a divattörténelemben.

Múzeumi órákon, tárlatvezetéseken sor került már a pályázat segítségével létrehozott új tartalmak bemutatására. Népszerűsítjük rendezvényeinken is, pl.: idén ősszel a Múzeumok Őszi Fesztiválja martfői programjain.

Az ismeretátadási tartalmunk az állandó kiállításban lévő **érintőképernyőn** és a **múzeum honlapján** is elérhető. Igény szerint pedagógusok számára elérhetővé tesszük külső helyszínen is. Az időszak kiállításban is elhelyeztünk egy érintőképernyőt a fennállása alatt, ezt a vándorkiállításokon is biztosítjuk majd.

Vándorkiállítást szervezünk Kunszentmárton, Mezőtúr, Törökszentmiklós és Szolnok városába, jelenleg a kiállítás egy kisebb változata október-november hónapokban Besenyszögön, a Vehiculum-házban látogatható.

Az ismeretátadási és kiállítási tartalomnak **mobiltelefonra optimalizált** változata is elkészült.

A kiállítás megnyitójáról készült összefoglaló és a szakmai beszámoló a Martfű Városi Művelődési Központ honlapján (www.martfumuvhaz.hu) a Martfői Hely- és Ipartörténeti Gyűjtemény tematikai egységnél elérhető. Az összefoglaló megjelent a városi honlapon is (www.martfu.hu). Mindkét honlap Facebook oldala is hírt adott a kiállításról és a megnyitóról készült összefoglalóról. A havonta 2600 példányban ingyenesen megjelenő Martfői Közéleti Magazin minden háztartásba eljut, a szeptemberi számban megjelent a megnyitóról készült összefoglaló.

A kiállítást ugyanezek a digitális csatornákon hírtük, illetve szabadtéri eszközökön, a Művelődési Központ hírlevelében. A Martfői Ünnepi Napok plakátjain is szerepelt.

A kiállítás plakátja:

TISZA

A NYUGAT KÜSZÖBÉN, AVAGY CIPŐK VILÁGSZÍNVONALON

A MARTFŐI TISZA CIPŐGYÁR TERMÉKEI
1968-2000

**2025.08.22.
17.00**

**A Martfői Hely- és Ipartörténeti
Gyűjtemény időszaki kiállítása**

A kiállítást megnyitja:
Rágyanszky István
Martfű Város alpolgármestere

A kiállítás megtekinthető
2025. 09.13-ig az intézmény galériáján.

A rendezvényen kép- és videófelvétel
készülhet.

Nemzeti
Kulturális
Alap

MVMKK

KIADTA: MVMKK 5435 MARTFŰ, MÁRTÍROK ÚT 1. | TEL.: 56/450-146 | WWW.MARTFUMUVHAZ.HU